خبرها

بهای سبد نفتی اوپک در مرز ۶۸ دلار

ایسنا: دبیرخانه سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) اعلام کرد: بهای سبد نفتی این سازمان روز دوشنبه (۳۰ مردادماه) با ۹۰ سنت افزایش نسبت به روزهای گذشته، به ۶۷ دلار و ۹۲ سنت رسیده است. بهای سبد نفتی اوپک در حالی طی چند روز گذشته روندی نزولی در پیش گرفته بود که در پی گسترش درگیری‌ها در خاورمیانه و قطع جریان تولید روزانه ۴۰۰ هزار بشکه نفت در آمریکا به رکوردی بی‌سابقه دست یافته بود. نشست فوق‌العاده ۱۴۱ اوپک، اول ژوئن ۲۰۰۶ (۱۱ خرداد ۱۳۸۵) در کاراکاس - پایتخت ونزوئلا - برگزار شد و اعضای اوپک با توجه به شرایط بازار نفت و افزایش عرضه در بازار نسبت به تقاضا تصمیم گرفتند تولید خود را حفظ کنند. نشست عادی بعدی این سازمان روز یازدهم سپتامبر در وین اتریش برگزار خواهد شد و بلافاصله پس از آن نیز سمینار بین‌المللی اوپک در روزهای ۱۲ و ۱۳ سپتامبر برگزار می‌شود. سازمان اوپک که حدود ۴۰ درصد از نفت خام جهان را تامین می‌کند، در حال حاضر با حفظ سقف تولید روزانه ۲۸ میلیون بشکه، با حداکثر ظرفیت خود طی ۲۵ سال اخیر به تولید نفت مشغول است.

مراکز خرید برنج هنوز مستقر نشده‌اند

مهر: دبیر انجمن حمایت از برنج گفت: به‌رغم اعلام وزارت بازرگانی مبنی بر راه‌اندازی ۷۱ مرکز خرید در ۱۴ مردادماه، اما تاکنون تنها چند مرکز و به صورت پراکنده مستقر شده‌اند. جمیل علیزاده‌شایق در گفت‌وگو با خبرنگار اقتصادی مهر با انتقاد از تاخیر در راه‌اندازی مراکز خرید برنج افزود: متاسفانه و به‌رغم اعلام وزارت بازرگانی مبنی بر راه‌اندازی ۷۱ مرکز خرید برنج در ۱۴ مردادماه، اما تاکنون تنها چند مرکز و آن هم به صورت پراکنده راه‌اندازی شده که این امر موجب نگرانی کشاورزان شده است. به گفته وی براساس تعیین پول کشاورزان بابت خرید برنج به صورت نقدی و بلافاصله در سال جاری مقرر شد که خرید برنج توسط وزارت بازرگانی و کارخانجات شالی‌کوبی صورت گیرد و سازمان تعاون روستایی امسال دیگر خریدی در زمینه برنج انجام نمی‌دهد. علیزاده در مورد روند خرید برنج در سال جاری تاکید کرد: امسال مقرر شده که کشاورز برنج خود را براساس توافق با کارخانجات شالی‌کوبی به آنان به فروش رساند به طوری که کارخانجات باید بدانند ضریب تبدیل شالی به برنج چه میزان است و بابت هر تبدیل چقدر به کشاورز باید پرداخت کنند، یعنی خریدار و فروشنده برنج خودشان این ارقام را تعیین می‌کنند. وی تاکید کرد: ممکن است با توجه به توافق میان کشاورز و کارخانجات شالی در مورد خرید شالی و تعیین قیمت ضریب تبدیل، مشکلاتی در روند خرید به‌وجود آید.

تولید نفت از میادین سنگین متوقف شد

مهر: مجری طرح میادین نفت سنگین شرکت متن گفت: تولید ۱۶ هزار بشکه‌ای نفت از میادین سنگین زاغه متوقف شد. بهمن صمیمی در گفت‌وگو با خبرنگار اقتصادی مهر درباره آخرین وضعیت تولید نفت سنگین گفت: در حال حاضر تولید نفت از میادین سنگین متوقف شده است. وی گفت: در روزهای گذشته روزانه ۱۶ هزار بشکه تولید نفت از میدان زاغه صورت می‌گرفت که این تولید نیز به دلیل مسدود شدن در چاه شماره یک زاغه صورت نمی‌گیرد. وی گفت: مواد سنگین داخل نفت و روان شدن آسفالت به در چاه مهمترین عامل قطع شدن تولید از این میدان است. در حال حاضر کوه موند، زاغه، فردوس، پایدار، بوشهر و رامشیر از مهمترین میادین دارنده نفت سنگین هستند. براساس تحقیقات انجام شده، هم‌اکنون میزان نفت سنگین ایران در حدود ۲۰ میلیارد بشکه برآورد شده که بخش عمده‌ای از آن در کوه موند واقع شده است. اولین تولید نفت از میدان کوه موند صورت گرفته است ولی از آنجا که این میدان فشار مخزن لازم را نداشته و از نفت روانی نیز برخوردار نیست در نتیجه تولید از این میدان با مشکل مواجه شده است. این گزارش می‌افزاید: طبق آمارهای موجود، در کانادا ۱۸۶۰ میلیارد بشکه، در ونزوئلا ۱۲۰۰ میلیارد بشکه، در روسیه ۱۲۰۰ میلیارد بشکه، در آمریکا ۵۵ میلیارد بشکه، در عراق ۳۴ میلیارد بشکه و در ایران حدود ۲۰ میلیارد بشکه نفت سنگین وجود دارد. صمیمی در ادامه با اشاره به میزان ذخایر نفت سنگین ایران گفت: ایران بیش از ۲۰ میلیارد بشکه نفت سنگین دارد که اگر میزان ذخایر نفت خام کشور را حدود ۱۰۰ میلیارد بشکه فرض کنیم ۲۰ درصد آن را نفت سنگین تشکیل می‌دهد. به گفته وی در نتیجه با توجه به این میزان ذخایر باید روش‌هایی برای تولید نفت سنگین بیابیم. شناسایی روش‌های برداشت نفت سنگین از مهمترین اهداف در شرکت ملی نفت محسوب می‌شود.

امضای تفاهم‌نامه تجاری میان ایران و آفریقای جنوبی

مهر: ایران و آفریقای جنوبی دیروز تفاهم‌نامه گسترش همکاری‌های تجاری و روابط اقتصادی منعقد ساختند. به نقل از رویترز، منوچهر متکی وزیر امور خارجه کشورمان که در آفریقای جنوبی به سرمی‌برد با همتای آفریقایی خود قرارداد همکاری‌های گمرکی میان دو کشور ایران و آفریقای جنوبی را امضا کردند. براساس این گزارش، دو طرف همچنین توافق کردند در زمینه امضای پیمان حذف موانع گذرنامه‌ای و همچنین تسهیل اعطای ویزا به توریست‌های دو کشور همکاری کنند. منوچهر متکی در حاشیه امضای تفاهم‌نامه فوق از قصد ایران برای ساخت مخزن نفتی در خلیج سالدانای آفریقای جنوبی خبر داد و به خبرنگاران گفت: ایران معتقد است آفریقای جنوبی می‌تواند به عنوان دروازه تجارت پتروشیمی ایران در جنوب آفریقا عمل کند.

نگاهی به منابع انرژی دریای خزر

کدام مسیر خط لوله نفت خزر مناسب‌تر است؟

پروین گودرزی*

احتمال وجود منابع گسترده نفت خام و گاز طبیعی در ناحیه دریای خزر باعث افزایش چشمگیر تولید نفت و گاز طبیعی در این ناحیه می‌شود. به علت وجود منابع متنوع انرژی این موضوع در مباحث سیاست انرژی کنگره آمریکا مطرح بوده و در این بررسی‌ها می‌تواند نقش مهمی ایفا کند. با این حال موانع زیاد و قابل توجهی در راه افزایش تولید نفت و گاز خزر وجود دارد که باعث کندی پیشرفت تولیدات در این ناحیه می‌شود این مقاله براساس سندهای موجود به روز شده است.

دریای خزر دارای ۷۰۰ مایل طول و در ناحیه آسیای مرکزی و در سرحد کشورهای ایران، آذربایجان، قزاقستان، روسیه و ترکمنستان واقع شده است. از بین این کشورها تنها ایران عضو سازمان کشورهای صادرکننده نفت خام (اوپک) است. کشورهای ترکمنستان، آذربایجان و قزاقستان در سال ۱۹۹۱ بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی مستقل شدند.

ناحیه دریای خزر از مدت‌ها قبل تولیدکننده نفت خام و گاز طبیعی بوده و هنوز بسیاری معتقدند که منابع و ظرفیت‌های نفت و گاز این منطقه بسیار وسیع‌تر از آنچه که امروزه دیده می‌شود، است.

■ تولیدات فعلی و ذخایر اثبات شده

بر پایه برآوردهای BP و EIA (اداره اطلاعات انرژی آمریکا) منطقه دریای خزر در حال حاضر به عنوان یک عرضه‌کننده مهم (اما نه اصلی) نفت خام به بازارهای جهانی به شمار می‌رود.

در سال ۲۰۰۳ میزان تولیدات منطقه خزر به زحمت به رقم ۱/۶ میلیون بشکه در روز می‌رسید که این خود شامل گاز طبیعی مایع نیز بود. این مقدار در حدود ۲ درصد تولید جهان را دربرمی‌گرفت. (جدول شماره ۱) بیش از یک دوجین از کشورهای غیرمنطقه خزر هر یک روزانه بیش از ۱/۵ میلیون بشکه در روز تولید می‌کنند. تولیدات منطقه خزر گرچه در سال‌های فروپاشی اتحاد شوروی و سال‌های پس از آن لطمه دید، ولی الان به سطح بالاتری رسیده است. در حال حاضر قزاقستان حدود ۶۵ درصد و جمهوری آذربایجان حدود ۲۰ درصد تولید نفت خام منطقه را بر عهده دارند.

تولید نفت منطقه خزر از ذخایر اثبات شده آن ۱۸- ۱۷ میلیارد بشکه است. براساس برآوردهای انجام شده این رقم معادل ۱/۵ درصد ذخایر اثبات شده جهان و کمتر از ذخایر آمریکا است. (ذخایر آمریکا حدود ۲۲ یا ۳۱ میلیارد بشکه است). برآورد مقادیر بیشتر ذخایر «احتمالی» نشانگر پتانسیل و امکان تولید خیلی بیشتر در این منطقه است. به هر حال چه در حال حاضر و چه در آینده موانعی در راه تولید بیشتر در این منطقه وجود دارد.

سهم منطقه دریای خزر در تولید و تامین گاز جهان بسیار بیشتر از سهم این منطقه در تولید نفت است. به طوری که تولید گاز در سال ۲۰۰۳ حدود ۲/۶ تریلیون فوت مکعب در سال بوده و این حدود ۳ درصد از کل تولید جهان است. به موازات تولید نفت، تولید گاز بالاتر است، گرچه طی دوره فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و چند سال پس از آن موانعی در تولید نفت وجود داشت. ترکمنستان یک تولیدکننده مهم با سهم تولیدی ۱/۹ تریلیون فوت مکعب گاز در سال است. این مقدار معادل ۷۵ درصد تولید گاز منطقه خزر است.

برخلاف نفت ذخایر اثبات شده گاز طبیعی منطقه خزر در مقایسه با تولیدات گاز طبیعی آن سهم بیشتری از کل ذخایر جهان را دربرمی‌گیرد. در برخی موارد مهم اغلب جست‌وجو برای کشف منابع نفتی منجر به کشف ذخایر جدید گاز شده است. براساس برآوردهای انجام شده توسط BP و مجله نفت و گاز ذخایر اثبات شده گاز طبیعی در منطقه خزر در وسعتی معادل وسعت ناحیه نفتی است- تقریباً ۱۷۰ تریلیون فوت مکعب و ۲۶۲ تریلیون فوت مکعب یا ۳/۲ درصد تا ۴/۸ درصد کل ذخایر جهان.

افزایش تولید گاز در این منطقه با موانعی مشابه آنچه در توسعه و تولید نفت وجود دارد، روبه‌رو است.

■ چشم‌انداز تولید و منابع

احتمال می‌رود ذخایر عظیم دیگری نیز بتوان در منطقه دریای خزر پیدا کرد. این نظریه برپایه این واقعیت بنا است که تعدادی از شرکت‌های نفتی در آنجا سرمایه‌گذاری زیادی کرده‌اند. بسیاری از این ذخایر شناخته شده هنوز توسعه پیدا نکرده‌اند و این در حالی است که معمولاً بسط این منابع راهگشایی برای کشف ذخایر وسیع‌تر است و چشم‌انداز آن بیشتر از چیزی است که در ابتدا برآورد شده است. در حال حاضر بسیاری از نواحی هنوز مورد اکتشاف قرار نگرفته‌اند.

براساس برآورد و تخمین EIA امکان وجود ذخایری شامل ۱۸۴ میلیارد بشکه نفت خام علاوه بر آنچه تا کنون پیدا شده است، وجود دارد که می‌تواند تولید نهایی این منطقه را تا حد ۱۰ برابر سطح فعلی ارتقا دهد.

این سطح از ذخایر اثبات شده مساوی با ۷۵ درصد از کل ذخایر در اختیار عربستان سعودی است و در حدود ۱۵ درصد کل ذخایر جهان است.

براساس داده‌های موجود محصولات نفتی ناحیه دریای خزر تقریباً تا سال ۲۰۱۰ سه برابر خواهد شد و به حدود ۴/۹ میلیارد بشکه در روز می‌رسد.

در زمان‌های آتی مقدار اکتشاف ذخایر اثبات شده گاز طبیعی در مقایسه با نفت در یک دوره زمانی یکسان کمتر خواهد بود، اما در حال حاضر بسیار زیاد و بزرگ است. براساس برآوردها ۳۰۰ تریلیون فوت مکعب دیگر گاز طبیعی در این ناحیه است. در این مورد باید کل ذخایر اثبات شده منطقه خزر در سال ۲۰۱۰ با احتساب کل ذخایر اثبات شده گاز منطقه ۲/۷۵ مرتبه بیشتر از سطح فعلی آن و بسیار بیشتر از ذخایر گاز طبیعی عربستان سعودی باشد. با این انتظارات برآورد می‌شود تولید گاز طبیعی منطقه خزر فراتر از شش تریلیون فوت مکعب تا سال ۲۰۱۰ باشد.

هر چند هرگونه مقایسه بین مقدار ذخایر گاز طبیعی و نفت خام منطقه خزر و عربستان سعودی نشان می‌دهد نفت و گاز عربستان از حیث هزینه تولید و دسترسی به بازار دارای برتری است. با این حال برای کشورهای منطقه خزر مقادیر و هزینه تولید منابع انرژی و توانایی برای توسعه و انتقال گاز و نفت به بازار تابعی از چگونگی و حفظ ارتباط کشورهای منطقه با شرکت‌های بین‌المللی انرژی در دنیا است.

■ بازارهای امروز و آینده

براساس آنچه قبلاً ذکر شد کشورهای منطقه خزر بالقوه صادرکننده‌های بزرگ نفت و گاز هستند. نفت و گاز منطقه خزر دارای بازارهای متعدد بوده و تنوع گسترده‌ای از بازارهای بالقوه را دارا است. این بازارها می‌تواند شامل کشورهایی باشد که در تلاش برای تامین تقاضای اقتصادی انرژی کشور خود و همچنین شامل کشورهایی که در پی کاهش وابستگی خود به انرژی خلیج فارس هستند. امروزه تقریباً تمام نفت خام دریای خزر به شمال و یا غرب منتقل می‌شود.

تحت تاثیر نظام دستوری سابق شوروی و زیرساخت‌های آن در حال حاضر هم نفت خام به‌طور گسترده از طریق خطوط لوله یا از طریق روسیه به سمت بازارهای اروپا انتقال می‌یابد، با پالایشگاه‌هایی که بخشی از این شبکه هستند.

همچنین قسمتی از نفت این منطقه به وسیله تانکرهای نفت از تنگه بسفر و مسیر مدیترانه به اروپای غربی انتقال می‌یابد. انتقال گاز طبیعی، حتی بیشتر از نفت، متکی به خطوط لوله‌ای است که عمدتاً از طریق روسیه و خط لوله ویژه و انحصاری آن به شمال و یا غرب فرستاده می‌شود. این نکته با توجه به این واقعیت که روسیه خود تولیدکننده نفت و گاز است روسیه را به یک قدرت و قطب بازار در تعیین نرخ ترانزیت محموله‌های انرژی منطقه خزر از طریق شبکه حمل و نقل خود و در برخی موارد تعیین اینکه چه مقدار نفت و گاز باید انتقال داده شود، تبدیل کرده است.

همچنین از آنجا که رقابت انرژی بر مبنای هزینه تحویل به مشتری و قیمت حمل و نقل آن است، قیمت‌گذاری سر چاه انرژی منطقه خزر بسیار سخت است. از این‌رو کشورهای منطقه خزر درصدد برآمده‌اند مسیرهای داخلی در کشورهای روسیه را توسعه داده و احتمالاً با مجموعه‌ای از مسیرها انتقالات طولانی و پرهزینه از مسیر روسیه به اروپا و سایر بازارها را کاهش داده و در مذاکرات هزینه انتقال محموله‌ها که از طریق سیستم خطوط لوله روسیه صورت می‌گیرد، قیمت و بهره مفید انرژی را برای خود بالا ببرند.

منابع انرژی خزر بسیار مورد توجه کشور ترکیه قرار گرفته؛ زیرا هم این منابع نزدیک هستند و هم به ترکیه فرصت می‌دهد قسمتی از صورت‌حساب واردات انرژی را از طریق هزینه ترانزیت محموله‌هایی که از این کشور عبور می‌کنند جبران کند. مصرف انرژی در ترکیه بسیار بیشتر از تولید آن رشد یافته و این امر باعث شده که این کشور به سرعت به سمت واردات گاز و نفت پیش رفته و در نتیجه یک بازار بزرگ برای گاز روسیه است. همچنین ترکیه از روابط خوبی با کشورهای آسیای مرکزی و منطقه خزر برخوردار است. با این حال بسیاری از منتقدان عقیده دارند ترکیه در مورد مصرف گاز طبیعی و واردات آن بسیار خوش‌بینانه رفتار می‌کند.

علاوه بر ترکیه، کشورهای آسیای شرقی نیز بازارهای بالقوه جذابی برای این منطقه به شمار می‌روند. ژاپن مقادیر چشمگیری از گاز مورد نیاز خود را وارد می‌کند، مصرف انرژی در هند و پاکستان نیز به سرعت در حال افزایش است.

مهم‌تر از همه می‌توان چین را نام برد که ذخایر گاز و نفت این کشور جوابگوی اقتصاد در حال توسعه و مصرف سرسام‌آور نفت آن نیست و افزایش مصرف انرژی در این کشور عاملی برای احداث خطوط لوله از قزاقستان به چین است.

چشم‌انداز صادرات انرژی منطقه خزر در آینده به کشورهای ذکر شده ممکن است با توسعه و بسط صادرات انرژی کشورهای غیرمنطقه خزر به آنها محدود شود. این پیشرفت‌ها شامل توسعه ظرفیت صادرات گاز آفریقای شمالی، کشف نقاط وسیع گاز طبیعی در داخل و یا نزدیک مصر، توسعه میدان وسیع گاز در پاکستان و رشد ظرفیت صادرات گاز طبیعی مایع در کشورهای خلیج فارس است.

■ چالش‌های توسعه آتی

موانعی همچون موانع جغرافیایی، سیاسی، اقتصادی، تکنولوژیکی، قانونی و روانشناسی در راه کشف بیشتر و توسعه منابع انرژی منطقه دریای خزر وجود دارد. به علت محصور بودن دریای خزر در بین خشکی و دور بودن کشورهای منطقه از بزرگترین بازارهای انرژی، حمل‌ونقل باید حداقل ابتدا از طریق خطوط لوله، سپس در بسیاری موارد به وسیله تانکر از راه گذرگاه‌های آبی تنگ و کم‌عمق و شلوغ بسفر انجام شود. خطوط لوله منطقه خزر که قبل از سال ۱۹۹۷ تکمیل شد (به جز آنهایی که در شمال ایران واقع شده‌اند)، از داخل روسیه عبور کرده و برای وصل کردن ارتباطات داخلی جمهوری سابق شوروی طراحی شده بود. خطوط لوله‌های کنونی برای جابه‌جایی تولیدات فعلی، حتی کمی بیشتر، از ظرفیت کافی برخوردار است. تکمیل خط لوله CPC از منطقه نفتی تنگیز قزاقستان به نوروروسیسک روسیه در دریای سیاه در سال ۲۰۰۱ و توسعه طراحی شده آن قابل توجه است. اما ظرفیت «موثر» خط لوله CPC و سایر خطوط به دلیل محدودیت‌های حاکم بر عبور و مرور (حق عبور) تانکرها از طریق بسفر، ممکن است تحت فشار قرار گیرد. وقتی خطوط لوله BTC کامل شود، ظرفیت آن به انضمام سایر خطوط لوله عملیاتی در کل به ۲/۱ میلیون بشکه در روز می‌رسد.

خطوط جدید در خدمت پتانسیل اقتصادی بازارهای آسیای شرقی است ولی ممکن است این خطوط طولانی بوده و مستلزم ترانزیت از طریق کشورهای افغانستان، ایران و یا پاکستان باشد. این قسمت از مسیرها که از داخل ایران به سمت بازارهای آسیای شرقی می‌رود شامل مسیرهای آبی خلیج فارس است.

این موضوعات با در نظر گرفتن این حقیقت مشکل و سخت می‌شود که مسیرهای خط لوله می‌تواند با کشمکش‌های منطقه‌ای قطع شود. نمونه‌ای از این کشمکش‌ها شامل (کشمکش‌های طولانی بین هند و پاکستان) ادامه شرایط نابسامان در افغانستان، نزاع ارمنستان و آذربایجان در مورد قره‌باغ، تلاش‌های جدایی‌طلبانه در گرجستان و فعالیت‌های نظامی در چچن است.

براساس چنین واقعیت‌هایی، تصمیم‌گیری برای مسیرهای خط لوله نیاز به یک پشت‌گرمی در امنیت و پذیرش سیاسی گروه‌های موثر در منطقه دارد که مانع توسعه منابع انرژی منطقه دریای خزر می‌شود.

از نظر صرف اقتصادی، مسیرهای خط لوله طولانی‌تر، دارای کمترین جذابیت برای تولیدکننده‌ها هستند، با فرض برابر بودن شرایط، رقابت انرژی بر مبنای هزینه تحویل به مشتری و هزینه‌های ترانزیت (بر مبنای فاصله) به طور موثری قیمت سرچاه دریافتی توسط تولیدکنندگان را پایین می‌آورد. به عبارت دیگر بالا بودن قیمت پایه تحویلی انرژی و حمل‌ونقل (براساس مسافت) به طور قابل توجه، سود حاصله از منابع انرژی را کاهش می‌دهد.

از آنجا که درآمد حاصل از انتقال انرژی سودی برای دولت‌ها به ارمغان می‌آورد، از این‌رو، سیاست نیز مانند اقتصاد در تعیین مسیر خط لوله انرژی نقش بازی می‌کند. در مناطق دریایی، ساخت محتاطانه خط لوله برای به حداقل رساندن اثرات زیست‌محیطی به خصوص در نواحی اطراف و یا داخل دریا، هزینه خطوط لوله را افزایش می‌دهد. این در حالی است که بسیاری از منابع انرژی منطقه خزر دور از ساحل است و نیاز به دکل‌های حفاری اختصاصی دارد. ظرفیت تولید بسیار محدود دکل‌ها در این منطقه نسبتاً دورافتاده، منجر به افزایش هزینه‌ها شده و سازماندهی را مشکل می‌کند و این امر خود مانعی برای توسعه منابع انرژی خزر است. از زمانی که یک دکل جدید، سال قبل، به مجموعه دکل‌های قبلی اضافه شده و یکی هم در خط لوله تولید قرار گرفته، این وضعیت تا حدودی بهبود یافته است.

لاینحل ماندن رژیم قانونی دریای خزر نیز مانع شناخت کامل پتانسیل انرژی منطقه شده است.

به‌رغم تلاش‌های بسیار در میان کشورهای ساحلی دریای خزر، تنها آذربایجان، قزاقستان و روسیه به توافق در مورد چگونگی مالکیت منابع دریا و یا حقوق خود برای توسعه این منابع رسیده‌اند. ثروت بالقوه ناشی از توسعه، منافع هر یک از این کشورها را تشدید کرده و منجر به تضاد و کشمکش در این منطقه شده است.

اشتیاق سرمایه‌گذاری با افزایش ناگهانی قراردادهای «مشارکت در تولید» طی اوایل و اواسط دهه ۹۰ کاهش یافت. بعضی تلاش‌های اکتشافی نیز در سال‌های اخیر، نتایج ناامیدکننده‌ای بالاخص در رابطه با نفت داشته است. تا حدودی کاهش فعالیت‌ها، ناشی از سرمایه‌گذاری کمتر و کاهش اکتشافات، بیشتر با اثرات روانی همراه بوده است.

اما از سوی دیگر کسب سود سرشار در پروژه شمال دریای خزر توسط چین در مارس ۲۰۰۳ شرایط مناسب را برای اکتشاف بیشتر و با اطمینان و جسارت بیشتر فراهم کرده است. به‌رغم موانعی که در بالا ذکر شد، توسعه انرژی در منطقه دریای خزر در جریان است و احتمالاً تداوم عملیات، دید و شناخت گسترده‌تری از منابع بسیار وسیع انرژی در منطقه دریای خزر به دست می‌دهد. سرعت توسعه در صورت برخورد با موانع ممکن است کاهش یابد.

* کارشناس دفتر انرژی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

▼ تولید نفت و گاز در منطقه دریای خزر

کشور	نفت خام (هزار بشکه در روز) ۱۹۹۲	۲۰۰۳	۲۰۱۰ کم	۲۰۱۰ زیاد	گاز طبیعی (یک تریلیون فوت مکعب در سال) ۱۹۹۲	۲۰۰۳	۲۰۱۰
آذربایجان	۲۲۲	۳۲۹	۷۸۹	۱۲۹۰	۰/۲۸	۰/۲۰	۰/۶۰
ایران	غیرقابل دسترس	غیرقابل دسترس	غیرقابل دسترس	غیرقابل دسترس	غیرقابل دسترس	غیرقابل دسترس	غیرقابل دسترس
قزاقستان	۵۲۹	۱۰۳۴	۷۴۸	۲۴۰۰	۰/۲۹	۰/۴۹	۱/۲۴
روسیه	غیرقابل دسترس	غیرقابل دسترس	۲۰۰	۲۰۰	غیرقابل دسترس	۱/۸۹	۴/۲۴
ترکمنستان	۱۱۰	۲۰۳	۴۷۵	۱۰۰۰	۲/۰۲	۲/۵۸	۶/۰۸
کل منطقه خزر	۸۶۱	۱۵۶۶	۲۲۱۲	۳۸۹۰	۲/۵۹	۹۲/۴۳۳	۱۰۵
جهان	۷۳۹۳۵	۷۶۷۷۷	۹۵۱۰۰	۹۵۱۰۰	۷۲/۱۹۵		

اصلاحات در صندوق بین‌المللی پول

مهر: با آغاز اصلاحات ساختاری در صندوق بین‌المللی پول و اعطای قدرت مانور بیشتر به اقتصادهای نوظهور پس از سال‌ها سلطه اروپایی- آمریکایی، این نهاد مالی بین‌المللی با بزرگ‌ترین آزمون خود روبه‌رو است. به نقل از رویترز رودریگو راتو رئیس صندوق و ۱۸۴ کشور عضو آن در ماه آوریل از اصلاح سهمیه‌های عضویت کشورها (حق رای) در صندوق خبر داد و قرار است متن این اصلاحیه در نشست مشترک بانک جهانی و صندوق در ماه سپتامبر در سنگاپور منتشر شود. در واقع صندوق زمانی تن به اصلاح ساختار خود داد که اقتصادهای نوظهور آسیایی هشدار دادند در صورت عدم اعطای نقش بیشتر به آنها در مدیریت صندوق، از فعالیت خود در صندوق خواهند کاست. حق رای هر کشور در صندوق را سهمیه یا حق عضویت آن کشور تعیین می‌کند. حق عضویت وجوهی است که کشورها به صندوق می‌پردازند و عمده منابع مالی صندوق نیز از آن تامین می‌شود و هر کشوری که سهم بیشتری به صندوق پرداخته باشد، تسلط بیشتری بر سیاست‌های آن خواهد داشت. هیات اجرایی صندوق بین‌المللی پول هر پنج سال یک بار سهمیه‌های کشورها را بازنگری می‌کند و هر گونه تغییر در سهمیه هر کشور همچون سایر تصمیمات مهم، باید به تصویب ۸۵ درصد اعضا برسد. ایالات متحده آمریکا با در اختیار داشتن ۱۷ درصد کل حق عضویت دارای حق وتو در صندوق است و پس از آن ژاپن با ۶/۲ درصد، آلمان با ۶/۱ درصد و فرانسه و انگلستان نیز هر یک با در اختیار داشتن ۵ درصد حق عضویت دیگر قدرت‌های بزرگ صندوق محسوب می‌شوند. سهمیه یا حق رای هر کشور اساساً براساس قدرت اقتصادی آن کشور و سهم آن از اقتصاد جهانی تعیین می‌شود و سهمیه هر عضو، تعهد مالی آن نسبت به صندوق و میزان حق رای آن را تعیین می‌کند. کل سهمیه‌ها در پایان ماه مارس ۲۰۰۶ حدود ۳۰۸ میلیارد دلار بود. اشکال مهم فرمول سهمیه‌ها این است که به اقتصادهای کوچک و آزاد معطوف است و کشورهای بزرگ و در حال رشد را نادیده می‌گیرد. مثلاً در حالی که اقتصاد چین دو برابر مجموع اقتصادهای هلند و بلژیک است، اما این دو کشور سهمیه بیشتری نسبت به چین در صندوق دارند. در روند افزایش سهمیه‌ها در ژانویه ۱۹۹۹ مجموع سهمیه کشورها در صندوق بین‌المللی پول ۴۵ درصد افزایش یافت که به معنای رشد اقتصاد جهانی، افزایش مخاطرات بحران‌های مالی و آهنگ سریع آزادسازی تجاری بود. ژانویه ۲۰۰۸ موعد دیگر افزایش سهمیه کشورهای عضو صندوق است. هیات اجرایی ۲۴ عضو صندوق که مسائل جاری آن را اداره می‌کند در کنترل اروپایی‌ها است که هشت عضو در آن دارد و آفریقا دو عضو، خاورمیانه سه عضو، آسیا پنج عضو، آمریکا چهار عضو دارند و روسیه و ایالات متحده آمریکا نیز دیگر اعضای آن هستند.

خبرها

توزیع محموله ۲ هزار تنی گوشت قرمز

مهر: مدیرعامل شرکت پشتیبانی امور دام از توزیع محموله ۲هزار تنی گوشت قرمز میان تعاونی‌های مصرف کارگری و کارمندی خبر داد. صدرالله دولت با اشاره به خرید محموله ۲ هزار تنی گوشت قرمز توسط شرکت پشتیبانی امور دام گفت: در حال حاضر این محموله در میان تعاونی‌های مصرف کارگری و کارمندی توزیع می‌شود. وی درخصوص قیمت گوشت قرمز افزود: در حال حاضر قیمت گوشت قرمز در مراکز عمده فروشی هر کیلو ۳۶۰۰ تومان و در مراکز خرده فروشی ۳۸۰۰ تومان عرضه می‌شود. مدیرعامل شرکت پشتیبانی امور دام درخصوص تدابیر لازم برای توزیع گوشت قرمز و مرغ در ماه مبارک رمضان تصریح کرد: توزیع گوشت قرمز و مرغ به قیمت دولتی در اختیار تعاونی‌های مصرف کارگری و کارمندی قرار خواهد گرفت. به گفته وی شرکت پشتیبانی امور دام به عنوان مباشر تنظیم بازار وزارت بازرگانی است و سیاستگزار اصلی خود وزارتخانه است. دولت خاطرنشان کرد: با تدابیر اندیشیده شده گوشت قرمز و مرغ در ماه مبارک رمضان به اندازه مصرف در اختیار متقاضیان قرار خواهد گرفت و در قالب طرح ضیافت این امر اجرایی خواهد شد. وی درخصوص قیمت گوشت مرغ افزود: هر کیلو گوشت مرغ به قیمت دولتی یک هزار و ۴۶۰ تومان عرضه خواهد شد. مدیرعامل شرکت پشتیبانی امور دام با اشاره به خرید دام سبک از دامداران خسارت دیده از مناطق خشکسالی گفت: در حال حاضر خرید دام سبک از دامداران خسارت دیده از مناطق خشکسالی از مرز ۴۶۰ هزار راس گذشته است.

وزیر دارایی ژاپن: نمی‌توانیم واردات نفت از ایران را متوقف کنیم

فارس: وزیر دارایی ژاپن گفت: برای این کشور مشکل خواهد بود با پیروی از قطعنامه احتمالی شورای امنیت علیه ایران واردات نفت از این کشور را متوقف کند. به نقل از بلومبرگ، وزیر دارایی ژاپن گفت اگر ایران بر ادامه فعالیت‌های هسته‌ای خود اصرار داشته باشد آنگاه احتمالاً شورای امنیت در مورد تحریم این کشور تصمیم‌گیری خواهد کرد. ساداکازو تانیگالی که در یک کنفرانس مطبوعاتی در توکیو سخن می‌گفت افزود: با توجه به وابستگی شدید ژاپن به نفت ایران برای اقتصاد ژاپن آسان نخواهد بود که واردات نفت از این کشور را متوقف کند. وی در ادامه گفت: در حالی که موضوع مقابله با تکثیر سلاح‌های کشتار جمعی برای ژاپن اهمیت بسیاری دارد تضمین عرضه کافی نفت خام نیز از جمله منافع ملی ژاپن است. براساس این گزارش روزنامه ژاپنی یومیوری نیز روز گذشته به نقل از منابع آگاه نوشته بود دولت ژاپن در تلاش است تا نفت خام را از قطعنامه احتمالی شورای امنیت در مورد تحریم ایران مستثنی کند.

آغاز عملیات اجرایی انتقال خط لوله نفت و سوخت‌گیری در جزیره قشم

روابط عمومی: با حضور معاون وزیر نفت عملیات اجرایی انتقال خط لوله نفت از جزیره قشم به پالایشگاه بندرعباس آغاز شد. به گزارش روابط عمومی منطقه آزاد قشم، نعمت‌زاده معاون وزیر نفت گفت: همزمان با شروع هفته دولت پروژه انتقال خط لوله نفت از جزیره قشم به پالایشگاه بندرعباس و همچنین پروژه ذخیره‌سازی منابع سوخت در قشم آغاز شده و انشاءالله در پایان سال ۸۶ به بهره‌برداری می‌رسد. وی اظهار داشت: سرمایه‌گذاری اولیه در این طرح برای نخستین بار در کشور در این گونه پروژه‌های نفتی به صورت BOO به میزان ۱۲۰ میلیون دلار است. معاون وزیر نفت با اشاره به موقعیت جغرافیایی جزیره قشم برای ذخیره‌سازی منابع سوخت و پالایشگاه میعانات گازی و سوخت‌رسانی اظهار داشت: با توجه به این پتانسیل‌ها این منطقه ظرفیت ذخیره‌سازی یک میلیون بشکه نفت را دارد که ما نیز این هدف را دنبال می‌کنیم. نعمت‌زاده تصریح کرد: با توجه به نگاه ویژه دولت و وزارت نفت به جزیره قشم و بندرعباس به عنوان مرکز پالایشی و نگهداری مواد اولیه، طرح‌ها و پروژه‌های بزرگی در این منطقه اجرا خواهد شد.

ادامه تفسیر اقتصادی

حتی چندی پیش کارکنان یکی از بخش‌های شرکت چیکیتا در پاناما به دلیل نپرداختن دستمزدهایشان دست از کار کشیدند. چیکیتا با کمک شرکت ادلمن که بزرگترین موسسه روابط عمومی مستقل در دنیا محسوب می‌شود، هرگونه تاثیر منفی انتقادات را در بازار جهانی خویش از میان برده است. همین شرکت ادلمن اخیراً توانست جایزه بزرگی را به عنوان موفق‌ترین شرکت فعال در عرصه تبلیغات و روابط عمومی در آمریکا به دست آورد. حضور در جنرال الکتریک که یکی از بزرگترین شرکت‌های صنعتی جهان محسوب می‌شود، عامل موفقیت جدید بود. نمونه‌هایی از این دست بسیارند. امروز شرکت‌های تبلیغاتی چه در عالم اقتصاد و چه در سیاست، قادرند هست را به نیست بدل کنند و اتفاقی هم نیفتد. به عبارت دیگر واقعیت حتماً آن چیزی نیست که وجود دارد بلکه می‌تواند به آن چیزی بدل شود که تبلیغ می‌شود. همین دست‌کاری نگاه‌ها و تصورات بدل به تجارتی میلیاردی شده که مثل اغلب فعالیت‌های اقتصادی دیگر با رشد قیمت نفت آسیب نمی‌بیند و در مقابل وقایع پیش‌بینی نشده آسیب‌پذیری کمتری دارد.